

“Parlem del temps. Història de l’afició meteorològica a Catalunya”

Detalls del contingut de l’exposició. Adaptació del text del document de presentació de l’exposició editat pels autors de la mostra (crèdits al final).

Es tracta d’un itinerari per la història d’aquesta afició a Catalunya, des del s.XVIII fins als nostres dies. L’exposició consta de quatre àmbits. Primer s’accedeix a una **introducció a l’entorn de conceptes bàsics** com el temps, el clima i el canvi climàtic, i després l’exposició descobreix els **moments i els personatges més importants en els inicis d’aquesta afició i de l’observació i estudi de la meteorologia**.

A continuació es fa un itinerari per la **història de la meteorologia a Catalunya**, des del Baró de Maldà, que va recollir les primeres sèries meteorològiques entre 1769 i 1819, fins a l’entrada en funcionament de l’Observatori del turó de l’Home el 1932. En un quart àmbit es mostra **l’actualitat fent palès aquest gran interès per la meteorologia que hi ha a Catalunya avui dia**, que va des del món amateur fins el món de la recerca i la formació.

L’exposició vol ser un homenatge a tots aquells que de manera ‘amateur’ o professionalment han col·laborat i col·laboren per millorar el coneixement de la meteorologia a Catalunya i posar en valor la importància de la seva tasca.

Es tracta d’una exposició itinerant que visita diferents llocs de la geografia catalana, i ara tenim la oportunitat de tenir-la a Figueres. L’exposició va néixer comissariada per la Dra. Maria del Carme Llasat, del grup de recerca GAMA (Grup d’Anàlisi de Situacions Meteorològiques Adverses) de la Universitat de Barcelona, amb la col·laboració dels membres del seu equip, i produïda per l’Àrea de Cultura de l’Ajuntament de Cornellà de Llobregat. Va comptar amb la col·laboració de nombroses persones i entitats que van contribuir a fer-la possible. A més de la pròpia Universitat de Barcelona, cal destacar la participació de l’Observatori de l’Ebre, el Servei Meteorològic de Catalunya, la Reial Acadèmia de Ciències i l’Observatori Fabra, la cartoteca de l’Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, l’Associació Catalana d’Accionats a la Meteorologia i l’Associació Catalana d’Observadors Meteorològics.

1.1. Àmbit Introductor. Objectius i contingut de l’exposició

En aquest àmbit es fa una introducció per entendre perquè és tan important el temps i el clima i el paper que té en les nostres vides. El clima ens ha interessat des de sempre, perquè és un factor fonamental per a la nostra supervivència. Parla del temps que farà, del canvi climàtic, dels refugiats climàtics, fins i tot parlem del temps quan no sabem què dir... Però sabem en realitat a què ens referim quan parlem del temps meteorològic o del clima?

Avui en dia sembla natural que hi hagi persones dedicades a estudiar l’atmosfera i el clima, a cercar les causes quan es produeix un desastre meteorològic. Però fa més d’un segle, qui es

preocupava del temps? Per què ho feien? Quins coneixements tenien? Eren aficionats, investigadors, professionals?

Aquesta exposició aborda algunes d'aquestes qüestions, vol ser un reflex de l'excel·lent interès i afició per la meteorologia a Catalunya i vol donar resposta a alguns interrogants sobre com i què s'observava, o sobre els canvis que hi ha hagut en els darrers 100 anys.

Catalunya és, actualment, puntera en l'activitat i el nombre d'aficionats a la meteorologia.

1.2. Àmbit Primer. Conceptes generals. Temps, clima i canvi climàtic

Aquest àmbit es divideix en tres parts.

En una primera part es presenten conceptes bàsics sobre la meteorologia i els fenòmens meteorològics. Un segon subàmbit està dedicat a la climatologia, a les condicions que defineixen un clima particular i on es fa especial menció a les diferències entre temps i clima, i finalment la tercera part es centra en el canvi climàtic que

s'aborda de manera àmplia.

1.3. Àmbit Segon. Moments i personatges per l'impuls de la meteorologia a Catalunya

Al llarg d'aquest àmbit es presenten els principals impulsors de la meteorologia a Catalunya, els inicis de les institucions involucrades i les primeres passes de la col·laboració internacional.

Amb el desenvolupament de les ciències naturals i de l'observació de la Natura al segle XVIII, l'interès pel coneixement i l'observació de l'atmosfera va fer un salt. Van aparèixer els primers aficionats, la major part d'ells amb una posició econòmica solvent i un alt grau d'informació. A cavall dels segles XIX i XX, l'observació meteorològica a Catalunya ja havia crescut considerablement. Es tractava d'una observació focalitzada a millorar el coneixement i el

desenvolupament, ja fos en el camp de l'agricultura i la fenologia, de la salut, de l'astronomia com una ciència annexa, o de la meteorologia i la climatologia en si mateixes. Serà una època d'esplendor per l'avenç de la meteorologia a Catalunya, que arriba a situar-se entre les primeres posicions europees. Una època que vindrà marcada per molts noms notables, la major part d'ells personatges amb una àmplia formació pluridisciplinària.

1.4. Àmbit Tercer. L'actualitat de l'afició a la meteorologia a Catalunya

Aquest àmbit fa un repàs a les institucions actuals més importants en la meteorologia i com han evolucionat des de la seva creació. En una segona part es presenten els 'aficionats' d'avui

en dia tot fent una reflexió sobre la democratització d'aquesta afició i el paper que les noves tecnologies hi han tingut.

Al llarg del recorregut per aquesta exposició apareixen els noms de molts personatges il·lustres que van treballar per millorar el coneixement meteorològic, o per aprofitar-lo per a diverses aplicacions del seu treball professional, com els metges a l'hora de fer els diagnòstics mèdics. A finals del s.XIX la majoria d'aquests homes eren savis, estudiosos, observadors i, la major part d'ells, membres de la burgesia i fins i tot de l'aristocràcia. Tanmateix, avui dia, els aficionats i les associacions meteorològiques amb més o menys caràcter oficial no tenen fronteres de coneixement ni d'estatus social. Catalunya és, actualment, un territori punter en l'activitat i el nombre d'aficionats a la meteorologia.

1.5. Àmbit Quart. Evolució de l'observació i el pronòstic meteorològic a Catalunya

Aquest àmbit té com a objectiu mostrar els canvis que s'han produït en els principals aspectes de la meteorologia des dels finals s.XIX i principis s.XX fins a l'actualitat.

L'observació del temps, els instruments de mesura dels paràmetres meteorològics i les tècniques i recursos per elaborar les previsions meteorològiques han evolucionat constantment al llarg de les dècades. Els quaderns d'anotació dels observatoris meteorològics

manuals s'han vist acompanyats progressivament de dades meteorològiques procedents d'estacions meteorològiques automàtiques, que ofereixen informació continuada hora a hora i permet processaments estadístics més amplis i àgils. Els avenços tecnològics i l'aparició de nous recursos (imatges del satèl·lit Meteosat, radars meteorològics, models numèrics, xarxa de detecció de descàrregues elèctriques, etc.) ofereixen millores significatives en l'elaboració dels pronòstics del temps, i permeten afinar molt més en l'anticipació i el seguiment temporal i espacial a temps real de les situacions de perill meteorològic que poden afectar a la població.

CRÈDITS

Comissària: Dra. Maria del Carme Llasat

Col·laboradors: Montserrat Llasat-Botija, Anna Plans,
Joan Gilabert, Raül Marcos, Sergi Corral

Documentació: Montserrat Llasat-Botija, Anna Plans

Grafisme: Malaviart

Fotografies: Institut Cartogràfic de Catalunya. Cartoteca (Cartoteca - ICC)
Observatori de l'Ebre (URL-CSIC)
Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB)
Servei Meteorològic de Catalunya (SMC)
Universitat de Barcelona, Departament d'Astronomia i
Meteorologia, GAMA

Agència Estatal de Meteorologia (AEMET); Ajuntament de Cornellà de Llobregat; Ajuntament del Prat; Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB); Arxiu Fotogràfic. CEC; Arxiu Històric de Cornellà de Llobregat; Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB); Arxiu Municipal del Prat (AMEP); Associació Catalana d'Observadors de Meteorologia (ACOM); Associació Catalana de Meteorologia (ACAM); Atlas Climàtic de Catalunya; Banco de imágenes. Ministerio de Educación; Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS); ESA (CP34-BEC); Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC); La Vanguardia; Miscel·lània Patxot: estudis de dret públic (1931); Museu Palau Mercader; Observatori Fabra; Oficina Catalana del Canvi Climàtic (OCCC); Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (RAMC); Servei de Prevenció d'Incendis Forestals, Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural; Televisió de Catalunya (TVC)

Lluís Bonet; Anna Boyé; Xavier Castro; Manel Conde. Mundo de Encanta; Antonio Gázquez; Lawrence Hislop (UNEP/GRID-Arendal); Eduardo Llasat; Maria del Carme Llasat (GAMA); Montserrat Llasat-Botija (GAMA); Jesús Muñoz; Josep Pascual; Jordi Peró; Anna Plans; Peter Prokosch (UNEP/GRID-Arendal); Francisco Serrano; Marco Turco; Xavier de Yzaguirre

Correcció de textos: Jordi Castells-Cambray

Impressió: EURO RÈTOL S.L.

Agraïments: Elisenda Ardèvol; Mariano Barriendos; Josep Batlló; Albert Borràs; Gabriel Borràs; Francesc Casanoves; Joan Josep Curto; Olga Duque; Josefina Fortuny; Maria Genescà; Òscar González; Núria Guille; Roger Lloret; Maite Merino; Josep M. Oliver; Marcos Portabella; Pere Quintana; Joan Maria Romani; Carles de Torres; Berenguer Vidal

Adaptació a la itinerància de l'exposició "Parlem del temps. Història de l'afició meteorològica a Catalunya", originàriament produïda per l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat.